

פרשת וירא

י"ח השון ה'תשפ"ג
שנה י"א גליון ו'

סדר קריש	מוצשק	הדלקת הנרות	לעיקוואוד
8:28/9:09	5:55	4:25	ברוקלין
8:27/9:09	5:53	4:23	ירושלים
8:06/8:43	5:59	4:07	בני ברק
8:08/8:45	5:55	4:21	אלעד
8:07/8:45	5:56	4:14	

רחשני לב

ליקוטי מאמרים ודברי חיזוק ואמונה מספרים הקדושים על פרשת השבוע

וישא עיניו וירא והנה שלשה אנשים נצבים עליו.

הם שלשת הדברים שהמסתכל בהם אינו בא לידי עברה, דע מה למעלה ממך, עין רואה ואוזן שומעת, וכל מעשיך בספר נכתבים. ויאמר אל נא תעבר מעל עבדך, זהו אלמלא הקב"ה עוזרו לא יכול לו, שהעיקר סייעתא דשמיא.

הרה"ק ר' אברהם מסלונים ז"ע, בית אברהם

יוקח נא מעט מים.

פירש"י שלא רצה להכניס ע"ג לביתו. וזה רחוק מן הדעת וכי מפני שוטים שקלקלו לא יכניס שום אבק לביתו, ולמה יכניס אור השמש לביתו והלא יש הרבה שעובדין לשמש, אלא שמי"מ אינה נאסרת, כך קרקע עולם אינה נאסרת. ויותר קרוב לשמוע שלא רצה ליתן מפתו לבלתי הגונים כי שמא ערביים המה, על כן רצה להחזירם בתשובה ע"י שיסירו אלהי הנכר מקרבם, כי הע"ג בביטול כל דהו סגי לכך נאמר מעט מים, ונאמר יוקח, על ידי אחר משמע, כי אף אם יסירו האבק מה בכך אם אמונה נפסדה זו נשאה קבועה בלבם, וטהרת הלב הוא דבר שאין בידו של אברהם, על כן יוקח מעט מים טהורים לטהר הלבבות כי דבר זה מסור להם ולא לו.

ועל צד הרמז נראה לומר, כי על זה אמר והשענו תחת העץ כי ה"ל והשענו בעץ אלא שרצה לומר בואו חסו בצל שדי כמו שפירש"י על פסוק סר צלם (במדבר יד, ט) היינו צלו של הקב"ה. וכן יש מפרשים ע"ד הקבלה שמאמר היש בה עץ אם אין (שם יג, ב) דומה למה שנאמר (שמות יז, ז) היש ה' בקרבינו אם אין. כך אמר להם השענו לכם תחת העץ העושה צל ורמז לצל האמיתי אשר בצילו יחיו כל הנמצאים והמשכיל יבין.

כלי יקר

ורחצו רגליכם.

...דמי שאינו מאמין בהשגחת הבורא וסובר דכוחו ועוצם ידו עשה לו כל החיל, אינו רוצה לפזר לצדקה כי טובר שמה שנותן לאחרים הרי יחסר לו, וגם אינו קובע עיתים לתורה כי השעה אצלו ביוקר שחושב שאם יבטל רגע אחת ממסחרו יפסיד, אבל המאמין אף שמחויב לסחור ולשאת וליתן כמאה"כ וברכתיו בכל אשר תעשה, אבל עכ"פ מאמין שהכל הוא בהשגחה, ואז נותן צדקה לעניים וקובע עיתים לתורה והנה אברהם אבינו ע"ה היה הראשון שפירסם אלקות בעולם ושהכל הוא בהשגחת הבורא ועל ידי זה הראה דרך להכניס אורחים לביתו שבשביל זה מתרבה השפע כמאמרם ז"ל עשר בשביל שתתעשר ובאו אצלו ג' אנשים נדמו לו כערביים משתחוים לאבק שברגליהם, היינו שאין להם שום אמונה בהשגחת הבורא ונדמה להם שאם רצים ברגליהם הרבה נתרבה להם עושרם וממילא אינם רוצים לפזר כלל לעניים ורק על תאוות הגשמי ובוזה אין להם הנאה קיימת זולת בשעת אכילה ושתייה, ועל זה הורה להם אברהם אבינו ע"ה ורחצו רגליכם, היינו שיטהרו עצמם ממחשבה זו שעיקר הוא הריצה ברגליים ויאמינו שהשי"ת הוא הנותן השפע...

הגה"צ ר' שמואל ענגיל זצ"ל אבד"ק ראדאמישלא וקאשוי, שפתי מהר"ש בתו"ד

ואל הנקר רץ אברהם.

איתא בגמרא (בבא מציעא פו עמוד ב) בשכר שלשה זכו לשלשה כו' (בשכר שלשה זכו לשלשה בשכר חולב זכו למן בשכר חולב הוא עומד עליהם זכו לעמוד הענן בשכר יוקח נא מעט

מים זכו לבארה של מרים), ובמדרש רבה קא חשיב על כל פרט שפרע הקב"ה לבניו במדבר ביישוב ולעתיד לבא. ולכאורה טפי היה להתורה להזכיר מה שזן לבני אדם הצריכיך למזונות. ושפרסם אלקותו יתברך שיהיה נקרא אלוקי הארץ. ולרמז קיבול שכר על זה. מה שאין כן המלאכים שלא הוצרכו למזונות וגם לא לפרסום מלכות שמים.

אך הענין על פי מה שנאמר, כי קרוב וגו' בפ"ך ובלבבך לעשותו. ולא כתיב ובמעשיך. והטעם שהשם יתברך דורש מהאדם רק הרצון בפ"ך ובלבבך. וגמר המעשה מסייע השם יתברך וזהו שנאמר לעשותו. וכמו שאמרו בזוהר הקדוש (חלק ג קס א), כיוון דישתדל בר נש ברעותא דלבא גבי קב"ה. לא בעי מינן אלא לבא כו', וכך הוא בגמרא (סנהדרין קו עמוד ב) הקב"ה ליבא בעי. ובכאן אחר המילה השיג אברהם אבינו ע"ה חשק מיוחד לעבודת השם יתברך וכמו שאמרו (יומא ב ח עמוד ב) אן מאברהם ניקום ונגמר ופירש"י להיות זריזין כאברהם, וכאן שהשיג חשק ישראלי ועשה כל דבר בחשק נפלא, ולכן נפרע לבניו על כל פרט ופרט במדבר ובישוב ולעתיד לבוא. ונכתב בתורה מעשה זו להודיענו שהעיקר מה שהשם יתברך דורש מאתנו הוא החשק והרצון בפ"ך ובלבבך רעותא דלבא. וגמר המעשה יגמור השם יתברך שיהיה לטוב. וזהו שנאמר אחת שאלתי וגו', אותה אבקש שבתני וגו', שיהיה זה על כל פנים המבוקש שלי. שבתני בבית ה' כל ימי חיי.

הרה"ק רבי צדוק הכהן מלובלין ז"ע, פרי צדיק פרשת וירא אות י, בתו"ד

ויקח חמאה וחלב וכו', והוא עומד עליהם.

בשכר ג' זכו לג' בשכר חמאה וחלב זכו למן כו'. יש לדקדק דבפ"ק דתענית אמרו המן בזכות משה והבאר בזכות מרים והענן בזכות אהרן ומהך דהכא גופא קשה דמאי קרא לה בארה של מרים וי"ל דבזכות אברהם לא היו זוכין בהן אלא לפי שעה אבל בזכות משה ואהרן ומרים היו נמשכים המן והענן והבאר כך זמן רב מ' שנה ולכך כשמת אהרן נסתלק הענן וכשמתה מרים נסתלק הבאר וכשמתה משה נסתלק המן.

מהרש"א, בבא מציעא דף פו עמוד ב

למה זה צחקה שרה לאמר וכו'.

הנה ידוע גודל התמיהה על שרה אמנו שלא תאמין לדברי השי"ת. זאת לא זאת, אלא שתכחיש אחר כך דבריו ח"ו. אך נ"ל דוודאי האמינה לדברי השם ואף גם שפירסה וכו', אך מחמת גודל התמיהה בעיני העולם יראה לנפשה שלא תכנס עין הרע בדבר כידוע (בט"ז יו"ד סימן קפה) מאשה שרצתה להסתיר עיבורה, מש"ה אמרה בלשון דמשתמע לתרי אפי שלא יבינו בדבר, ואמרה אחרי בלותי היתה לי עדנה וזה אמת אף שאדוני זקן, ובאמת הוא פלא גדול, ואחרים הבינו שהיא אינה מאמינה בדבר ולא יכניסו עין הרע. וז"ש השם למה זה צחקה שרה לאמר, דייקא, כי באמת לא צחקה בלבה רק לאמר משמעות צחוק, ושרה לא הבינה, ומש"ה כחשה לא צחקתי, כי יראה שלא יכניסו עיני הרע ומשום הכא אמרה כן, ויאמר לא כי צחקה, כי גם זה לא יפלא מה' שלא תשלוט עין הרע גם כן והבן.

ואפ"ל שז"ש התרגום יונתן, ואמר מלאכא לא תדחלין, פי' מעין הרע כו' כנ"ל (פי' לא צריכת לירא מעין הרע כי גם זה לא יפלא וא"כ ג"ז הוא צחוק. נהי"מ).

בית אברם, מהרה"ק המגיד מזאלאזץ ז"ע

רהשי ההלכה

בעריכת
הרה"ג ר' ישכר דוב שטיין שליט"א
מור"ן באלעד
בפיקוח הרב הגאון ר' משה שטיין שליט"א
רב דקל חסידי בני ברק, מו"ץ בשכט הלוי
ונח"מ פסקי מרו"ן ישיבת תולדות

פסקים וביורוי הלכות בדברים
המצויים הלכה למעשה מפסקי
מרו"ן בעל שבט הלוי וצ"ל

פסקי הלכות

מהלכות ברכות

א. אכילה ושתייה בלא ברכה כשאינו יכול לברך מחמת שגופו או המקום אינו נקי: חולה או אפילו אדם בריא שאינו יכול לברך מחמת אונס או שנמצא במקום שאינו נקי לגמרי או שידיו אינם נקיות שאסור לו לברך, יהרהר הברכה בליבו ומותר לו לאכול ולשתות (רמ"א סי' ס"ב ס"ד ובה"ל ד"ה ואף, ועיי"ש במשנ"ב סק"ו ובה"ל ד"ה יצא דאין המונע שיצא

לגמרי בהרהר דלרוב הפוסקים הרהור לאו כדבור דמי אלא שבאופ"ז שאינו יכול לדבר יקבע לו הקב"ה שער עבור זה, וע"כ כשנסתלק האונס כ' שם בבה"ל ובמשנ"ב סי' קפ"ה סק"ב שאם עדיין לא נתעלם המזון יברך שוב בהמ"ז בפיו, ואפי' בשאר ברכות הסומך על רוב הראשונים דלא יצא מצד הדין וחזור ומברך לא הפסיד), ואם גופו או המקום מטונף לגמרי לא יהרהר הברכה בליבו משום שאסור להרהר בדברי תורה במקום הטינופת (רמ"א סי' ס"ב שם), ומ"מ מותר לו לאכול ולשתות בלא ברכה אפילו כשאין במניעת האכילה חשש סכנה ובתנאי שאינו יכול לצאת משם לפחות במשך יום שלם שבאופ"ז נחשב כאונס ואין עליו איסור להנות מהעוה"ז בלא ברכה (עי' שו"ת שבט הלוי ח"ו סי' כ"ג שהביא ראה שהאיסור להנות מהעוה"ז בלא ברכה אינו איסור גמור וכדחזינו בבעל קרי בברכות כ: שהתירו לו לאכול בלא ברכה שלפניה כשאסור לו לברך, ומן ההכרח לומר דמש"כ בבה"ל בסי' ס"ב ס"ד (ד"ה שלא) שאסור לשתות בבית המרחץ בלא ברכה משום דאי"ז רק מצווה אלא איסור להנות בלא ברכה, דהעיקר הוא מש"כ לבסוף דיכול לצאת לחוץ או עכ"פ לצאת לבית האמצעי ולהרהר הברכה, וכ' מרו"ן וצ"ל דמניעת אוכל במשך יום שלם נחשב לאונס), אבל הנמצא בבית המרחץ וכדומה שיכול לצאת לחוץ ולברך אסור לו לאכול בלא ברכה (משנ"ב סי' ס"ב סק"ו ובה"ל ד"ה שלא).

ב. נסתפק אם ברך או שיש ספק בהלכה אם יצא בברכתו: המסתפק אם ברך או שיש ספק בהלכה אם יצא בברכתו אין צריך לחזור ולברך דספק ברכות להקל (שו"ע סי' קס"ז ס"ט ובסי' ר"ט ס"ג מלבד בבהמ"ז שהוא מדאורייתא שחוזר ומברך), ואסור לו להחמיר על עצמו ולברך מחשש ברכה לבטלה שאסור משום לא תשא שם ה' אלוך לשווא (משנ"ב סי' קס"ז סקמ"ז ועיי' בסי' רט"ו סק"כ שכ' הדין גם למ"ד דאיסור ברכה לבטלה הוא רק מדרבנן ועיי"ש בשעה"צ סק"א בטעם הדבר), ומכל מקום מותר לו לאכול בלא ברכה ואין איסור בזה משם הנאה מהעוה"ז בלא ברכה (שו"ת שבט הלוי ח"ז סי' כ"ט וכד' האחרונים דלא חיישינן לד' המהרש"א דיש בכך חשש מעילה, ועיי' באריכות בברורי ההלכות הכא), מלבד כשנדמן לפניו אחד שרוצה לאכול שבאופ"ז נכון להחמיר שיצא בברכתו (משנ"ב סי' קס"ז סקמ"ט).

ביורוי הלכות

נסתפק בברכות הנהנין אם ברך או שיש ספק להלכה אם יצא בברכתו האם צריך להחמיר על עצמו שלא לאכול כדי שלא ינהה מהעולם הזה בלא ברכה

בברכת המצוות (דאין איסור לעשות המצווה בלא ברכה אלא מצווה לברך ובספק אם ברך יעשה המצווה בלא ברכה) אבל בברכת הנהנין אסור לאכול בלא ברכה דכאילו מעל וא"כ אדרבה רבנן דמתירין לאכול בלא ברכה ולא חששו לאיסור הנאה מהעוה"ז בלא ברכה הן המקולין, והוא משום דס"ל בפשיטות דבה"ג אי"צ ברכה מצד הדין, ור"י המצריך לברך הוא המחמיר, ועכ"פ חזינו לדל' המהרש"א בספק בברכות הנהנין אסור לו לאכול קודם שיברך, והנה בברכות יב. בענין בגמ' בההיא דנקיט כסא דשכרא וקסבר דחמורא הוא והתחיל לברך אדעתא דחמרא וסיים בדשכרא האם יצא יד"ח ולא איפשטא בעיין וכ' התוס' (ד"ה לא) דר"ף פסק דאזלינן לקולא ויצא יד"ח, ור"י פסק דאזלינן לחמורא וצריך לברך פעם אחרת, וכ' רעק"א בגליון הש"ס דלא שייך הכא לומר ספק ברכות להקל (וכמו שהק' המג"א בסי' ר"ט סק"ג על ד' הר"י, עיי"ש ברעק"א על הגליון), דהרי כ' המהרש"א (הנ"ל) דלא שייך רק כן בברכות המצוות אבל בברכות הנהנין אסור לאכול בלא ברכה, ואין כאן חשש ברכה לבטלה דאם לא יברך יהא אסור לו לשתות, וכ"כ באבן העזר בפי' דברי ר"י מסבירא דנפשיה, (ומ"מ כ' באבן העזר דלהלכה קי"ל דספק ברכות להקל גם בברכות הנהנין ואי"צ לברך וכד' הרי"ף).

והנה זה ודאי דלהלכה קי"ל דבספק בברכות הנהנין אינו מברך (ודלא כמהרש"א כהבנת רעק"א) וכנפסק בשו"ע סי' קס"ז ס"ט ובסי' ר"ט ס"ג, אלא דמ"מ מצונו לכמה פוסקים (הגאון ר' שלמה קליגר בחכמת שלמה סי' קע"ט, דבר משה ח"ג או"ח סי' י"ד) שחששו לסברת המהרש"א דאסור להנות מהעוה"ז בלא ברכה וכ' דלא יברך אבל גם לא יאכל (מבלי שיצא יד"ח ברכה מאחר), ועיי' בזכור לאברהם ח"א א"ח אות ב' בדין ספק ברכות שהשיג על הדבר משה דמסתמת השו"ע והפוסקים שכ' דלא יחזור ויברך בספק בברכות הנהנין משום דספק ברכות להקל ולא כ' דלא יאכל מבלי לשמוע ברכה מאחר חזינו דלא חששו באופ"ז שאוכל בלא ברכה למעילה דהרי אינו עושה כן במרד ובמעל אלא אדרבה אינו מברך משום שנוהר מחשש ברכה לבטלה, ותו דכיון דספק ברכות להקל נמצא דחז"ל הורו שאין לברך כה"ג וא"כ אין שייך לומר דהאוכל בלא ברכה באופ"ז מעל דהם אמרו והם אמרו, (ועיי' בזכור לאברהם ח"ג א"ח אות ס' בדין ספק ברכות להקל שהרבה לדחות דברי המשיג על דבריו בח"א), ועיי' בשו"ת שבט הלוי ח"ז סי' כ"ט שכ' מרו"ן וצ"ל דלהלכה חזינו בפוסקים דלא חיישינן לסברת המהרש"א, ובטעם הדבר שלא חששו להנאה מהעוה"ז בלא ברכה כ' ממש כדרי הזכור לאברהם בטעם השני דכיון דברכות דרבנן והם חששו שלא לברך משום איסור לא תשא א"כ העמידו דבריהם על דין תורה שאי"צ לברך כה"ג וממילא אין באכילתו בלא ברכה איסור מעילה.

וע"כ להלכה למעשה כשנסתפק אם ברך על מאכל או שיש ספק בהלכה אם יצא בברכתו מותר לו לאכול בלא ברכה, מלבד כשנדמן לפניו אחד שרוצה לאכול שבאופ"ז נכון להחמיר שיצא בברכתו.

שאלה: נסתפק אם ברך על מאכל או שיש ספק להלכה אם יצא בברכתו, האם צריך להחמיר שלא לאכול קודם שיצא בברכה מאחר כדי שלא ינהה מהעוה"ז בלא ברכה, או שכוין דקי"ל ספק ברכות להקל לא חייבוהו חז"ל בברכה באופ"ז ומותר לו לאכול בלא ברכה?

תשובה: ברא"ש ברכות פ"ג סי' ט"ו הביא משאלות דרב אחאי שלמד מסוגית הגמ' (שם כא.) דכל ברכות דרבנן אם מספקא ליה אם אמרן אם לאו אי"צ לחזור ולאמרן, וכן נפסק להלכה בכמה מקומות בשו"ע דספק ברכות להקל, והטעם הוא משום דברכות דרבנן וספק דרבנן לקולא. טעם נוסף לדין זה הביא בב"י סי' ס"ז מרבינו מנוח דאם יחזור ויברך יכנס בספק איסור ברכה לבטלה שאסור משום לא תשא שם ה' אלוך לשווא ולכן מחמירין שלא יברך, ולטעם זה אסור לו להחמיר על עצמו לחזור ולברך, אבל לטעם דספק דרבנן לקולא אם רוצה להחמיר על עצמו יכול לברך שוב, ולמעשה פסק בשו"ע הרב סי' קס"ז ס"ב והובאו דבריו במשנ"ב שם סקמ"ט שהמסתפק אם ברך אסור לו להחמיר על עצמו ולברך משום חשש ברכה לבטלה ובמשנ"ב סי' רט"ו סק"כ כ' דכן הדין גם למ"ד דאיסור ברכה לבטלה הוא רק מדרבנן (עיי"ש טעמו בשעה"צ סק"א), ובספק ברכות הנהנין נפסק בשו"ע סי' קס"ז ס"ט ובסי' ר"ט ס"ג שאם נסתפק בכל הברכות אם ברך או לאו אינו מברך לא בתחילה ולא בסוף מלבד בבהמ"ז שהוא מדאורייתא, ונראה ממשטות השו"ע דמותר לו לאכול בלא ברכה (מלבד בתורת חמורא דאם יכול לצאת בברכה מאחר נכון לעשות כן וכמו"כ המשנ"ב בסי' קס"ז סקמ"ט).

אמנם מדברי המהרש"א בפסחים קב. נראה דבספק בברכות הנהנין אסור לאכול בלא ברכה דבגמ' שם מיייתא בריתא חברים שהיו מסובין לאכול ועקרו רגליהם לילך לבהכ"נ וכי כשהן יוצאין אין טעונין ברכה למפרע וכשהן חוזרין אין טעונין ברכה לכתחילה אמר רבי יוחנן בד"א כשהניחו שם מקצת חברים אבל לא הניחו שם מקצת חברים כשהן יוצאין טעונין ברכה למפרע וכשהן חוזרין טעונין ברכה לכתחילה, ומקשינן בגמ' דמדקתנו עקרו רגליהם ש"מ דבדברים הטעונים ברכה במקומן עסקינן, ומשמע דבדברים שאין טעונין אחריהם ברכה במקומן גם לרבנן חשיב שינוי מקום וקשיא לר' יוחנן דס"ל דבכל גוויי אין שינוי מקום מצריך ברכה, ומתריצין אמר לך ר' יוחנן ה"ה בדברים שאינן טעונין ברכה במקומן והא דקתנו עקרו רגליהם להודיען כוחו דר' יוחנן דאפי' בדברים הטעונים ברכה אחריהן במקומן צריך לברך, והק' הרשב"ם (ד"ה להודיען) דאמאי לא מייירי בדברים שאינן טעונין ברכה אחריהם במקומן ולהודיען כחן דרבנן דאי"צ ברכה גם כה"ג דהרי כח דהתיירא עדיף, ות' הרשב"ם דבנדו"ד אין חשיבות לכח ההיתר דסברא הוא דאם לא הסיחו דעתם אי"צ לברך, ובמהרש"ל השיג דאדרבא ד' ר"י המקיל לחזור ולברך הוא כחא דהתיירא דלא חשש לברכה לבטלה שאסור משום לא תשא, לאפוקי רבנן דמחמירי שלא לברך כי הברכות אינן מעכבות, והק' עליו המהרש"א דלא שייך לומר דהברכות אינן מעכבות רק

הילולא דצדיקא

גלב"ע
י"ח חשוון
תרע"א

הרה"ק
בעל הכנסת יחזקאל'
מראדומסק זי"ע

אלה תולדות

הרה"ק רבי יחזקאל הכהן ראבינאוויטש זצ"ל מראדומסק נולד בשנת תרכ"ג בעיר ראדומסק לאביו הרה"ק רבי אברהם ישכר בער זי"ע בעל ה"חסד לאברהם" מראדומסק בן הרה"ק ה"תפארת שלמה" מראדומסק זצ"ל.

כבר בימי נעוריו ניכר היה לעין כי כל לגדולות ונצורות נועד, רבינו הצטיין במידת ההתמדה, וכך ישב שעות מרובות מסוגר בחדרו כשהוא הוגה בתורת הי וכל חפצו בה. גם במחיצת אביו הקי קנה את תלמודו ואת משנת תורתו כשהוא עולה ומתעלה מעלה מעלה במעלות התורה והיראה ע"פ דרך החסידות. וככה בילדותו כבר היה בקי בתורת הנגלה, וגם מתורת הנסתר לא הניח ידו, בקי היה בכל מכמני התורה בכל מקצותיה ובכל צפונותיה ושעות רבות הקדיש מזמנו גם ללימוד תורת הח"ן חכמת נסתר ואת תורת הנסתר למד בינו לבין עצמו כשאף בר אנוש לא יידע מסודו הכמוס בלימודו.

על כס הרבנות

כבר בימי אביו הק' בהיותו עדיין אברך צעיר לימים יצא שמו של רבינו לתהילה בכל קצווי ארץ, ואור תורתו האיר לכל הקרובים והרחוקים, או אז נלקח אחר כבוד לכהן פאר על כס הרבנות בק"ק שדה-חדש [ניי-פעלד], כשרבים באים להיוועץ עמו ולשמוע דבר ה' זו הלכה, ורבינו משיב לשואליו דבר, ואף היה מתכתב עם רבנים מפורסמים בפלפולא דאורייתא לאסוקי שמעתא אליבא דהלכתא. ביתו היה פתוח לרווחה בפני כל אחד ואחד, ורבינו בעצמו היה מקבל כל אדם בסבר פנים יפות, מסייע ועוזר מיעץ וסומך בגשמיות וברוחניות.

הרבנות בראדומסק

כאשר נסתלק אביו בעל ה"חסד לאברהם" זי"ע ביום י"ג לחודש אלול שנת תרנ"ב לפ"ק, לא רצה רבינו מגודל ענוותנותו לקבל עליו עול הרבנות בכדי למלא מקום אביו באדמו"רות ראדומסק, רבינו טען כי האדמו"רות שייך לאחיו הצעיר הרה"ק ר' יעקב יוסף זצ"ל אב"ד קלאבוצק בעל 'אמת ליעקב' כי הוא גאון וקדוש, וכי ראוי הוא יותר ממני לקבל עליו האיציטלר דרבנן ולמלאות מקום אביו, והוא ענה לעומתו כי לאחיו הגדול בעל ה'כנסת יחזקאל' שייך האדמו"רות, וכך נשאר חסידי ראדומסק כצאן בלי רועה משך קרוב לשנה תמימה, עד כי בראש השנה התקבצו כל החסידים לראדומסק בכדי לשהות בצל רבם ומנהיגם, והיה כי הגיע הזמן שיכנס הרבי לערוך שלחן הטהור, ויתמהמהו האחים הקדושים להיכנס כי כל אחד טען כי לא לי ההנהגה, וכי השני חשוב וראוי יותר ממני. והיה כי שמע אמם הרבנית הצדקנית כי כן הוא, מיד צייתה על רבינו להיכנס לעריכת השלחן לפני ה' בתורת ליבוד אם, כי אמרה כי לו כזאת שכל החסידים צריכים חיוק לו ראוי ההנהגה כי לו משפט הבכורה. והיה כי האחים הקדושים עדיין לא יכלו להגיע להכרעה ברורה ביניהם, נמנו וממרו לנסוע אל הרה"ק רבי יחזקאל שרגא משינאווא זי"ע בעל דברי יחזקאל,

וכהכרעתו כן יעשו. בהגיעם נכנס רבינו ראשון אל הקודש פנימה, ומיד פנה אליו בעל הדברי יחזקאל' זי"ע בקריאה של חיבה "ברוך הבא ראדומסקער רבי", ובוזה הסמיכו לישב על כסא האדמו"רות ולמלאות מקום אביו הק', והוא רק בן כ"ט שנים.

רבינו נתיישב בעיר ראדומסק והחל להנהיג את העדה בעוז ותעצומות, בימיו גדלה מאוד והתרחבה ביותר חסידות ראדומסק, והעיר נהייתה לתל תלפיות שכל פיות פונים לשם. ואז נחלה רבינו במחלת סכרת [צוקער], ובעקבות כך סבל יסורים גדולים מנשוא, וכפי שהעיד רבינו על עצמו "את היסורים שאני סובל אף אחד לא יכול להבין ולתאר אותם...". אבל על אף מחלתו הקשה ממנה סבל תמיד יסורים רבים ונוראים, לא פסק רבינו מללמוד את שיעוריו הקבועים, ומלהתעניין תדיר במצבו הגשמי והרוחני של כל אחד ואחד מישראל, ואז התבלט רבינו ביותר במידת אהבת ישראל שהייתה קבועה בו, ולכולם עזר וסייע והיו הכל נהנין ממנו עצה ותושיה בכל עת מצוא.

אהבת ישראל

אהבת ישראל היתה טבועה במהותו של רבינו, ועל אף שחסידי רבינו יראו מגודל יראת הרוממות שלו, אבל רבינו תמיד היתה שמחה נסוכה על פניו, עד שהמליצו כולם ש"ע"ז התכוון החובת הלבבות באמרו, **החסידי צהלתו על פניו ואבלו בלבו** להצטער בצערן של ישראל, ולשמח בשמחתן, ולא שת לבו כלל לגודל יסוריו הגדולים. אהבתו לכל אחד מישראל היה להפליא, וביותר מסר רבינו עצמו להציל ולשחרר בני תורה שהגיעה שעתם להתייצב לפני הועדות הבוחנות של הצבא הרוסי שגזרו שכל ילדי ישראל אחת דינם למסור עצמם לצבא, ובכך לסורם ח"ו מעבודת הש"ת. מסירות נפש של ממש היתה לרבינו עבור כלל ישראל, וביותר ראו כולם בשעה שפתח פיו לומר דברי תורה בעת עריכת השולחן הטהור אשר לפני ה' נהפך ממש ללפיד אש מרוב התלהבות העזה. וכאשר רצה לומר תיבת "א איך" נתלהב עד למאוד וכמה פעמים אמר "א יוד, א יוד", ולא יכול היה להמשיך ולומר תורה, וכולם ראו עליו שכן כי כל יהודי ויהודי באשר הוא שם חשוב אצלו עד למאוד, וכל דאגתו אינו אלא לשלום חסידי בגשמיות ורוחניות.

כל כולו הקדיש רבינו עבור הכלל והפרט, ומחסידי לא רצה ליהנות מאומה, זאת גם בזמנים בהם לא היו לו מעות לצרכי רפואה להקל מעצמו כאב יסוריו הגדולים. וכדי שלא להגיע לתנת חסידיו כלל וכלל, מצא את פרנסתו בבית חרושת [פאבריק] לליבון לבנים, אותו חילק בשותפות עם אחד מחסידיו. מסופר כי פעם אחת רצה אחד מחסידי רבינו להחליף ולקנות טלית חדש, ולא הסכים רבינו שיקנו לו. אמר אם כן לפחות אקחנו לכבסו, ואף על זה סירב רבינו, באמרו "די טלית וואס מען האט פארגאסן א סאך טרעריין פאר יודן, איז נישט ראוי מען זאל דאס פארטוישען", [טלית זו שספג בדמעות לטובת בני ישראל אינו ראוי להניחה ולקנות חדש או לכבסו]. ואמר שהוא על פי המסופר על רבינו הטורי זהב זצ"ל

שרצו ג"כ להחליף טליתו, וסירב באומרו "שטלית זו תעיד עליו בב"ד של מעלה כי מעולם לא עלתה על לבו מחשבה זוה בעת התפילה ואף לא מחשבות בדברי תורה..."

מסופר, כי בעת שקיבל רבינו הקהל לעצה ולברכה, והיה כאשר נטל את ה"קוויטעל" מיד היה נראה שינוי בקלסתר פניו, והיה ניכר לעין כל, כי אף שהוא מקשיב בתשומת לב מרובה לכל מאורעות חיי האיש, למצב הפרנסה, לבקשתו, לקורותיו ולמוצאות חיי, הרי שגם אז התהלך רבינו לפני ה', כי דבוק היה במחשבתו וקשור בכל כוחותיו הנפשיים בחי-החיים, וע"י כך העלה נשמות בני ישראל והאיר עיניהם בתורה ועבודה ויראת ה' טהורה, כשכל ישותו ועצמיותו אומרים בלתי לה' לבדו.

כאשר נחלה הגה"ק מציעשינוב זצ"ל, באו והודיעו לרבינו כדי שירבה עליו בתפילה לרפואתו, ונצטער מאוד ע"ז אותו צדיק, פתח ואמר, האריז"ל בזמר ליל שבת אמר "לארוס וארוסה להתקפא חלשיך", ונראה לומר, כי חז"ל אמרו (פסחים סח.) עתידין צדיקים שיחיו מתים, וידוע מש"כ בספרים כי לעתיד יהיו הנשואין בין הקב"ה ובין ישראל, ועתה הוא רק כאירוסין, ולכן לעתיד שיהיו הנשואין יהיו הצדיקים יכולים להחיות מתים, אבל עתה שהיא רק באירוסין אין בכוח הצדיקים להחיות מתים, אבל עכ"פ כוח זה יש להצדיק לרפא חולים החיים, וז"ש לארוס וארוסה, ר"ל, עתה שישיראל הם ר"ק "כארוס וארוסה" לכך "להתקפא חלשיך", ר"ל, שיהיה בכוחם עכ"פ לרפא חולים (זמירות לעטר פתורא).

אשכנתיה דרבי

שנת תרע"א, שנתו האחרונה של רבינו, נסע לפקוד חצרות של אדמו"רים אחרים כמו הרה"ק הדברי יחזקאל משינאווא זצ"ל והרה"ק רבי דוד משה מטשארסקוב זצ"ל ועוד מצדיקי הדור ההוא, בבואו אליהם בפעם האחרונה התבטא בד"ק בפניהם כי "השעה דוחקת לו, ואין לו כוח כבר להסתובב בעולם שכולו שקר..."

בליל שבת קדש האחרון לימי חיו פרשת חיי שרה תרע"א לפ"ק אחר אמירת שלום עליכם, כאשר שר רבינו אשת חיל, והגיע הפסוק ותשחק ליום אחרון, חזר על הפסוק כמה וכמה פעמים והיה לפלא גדול בעיני השומעים, והיה נראה שרבינו מרגיש בעצמו שהנה קרבו ימיו להסתלק מן העולם ולעבור לעולם שכולו טוב, אע"פ שלא הרגיש שום חולשה. ואכן היתה זאת יומו האחרון עלי אדמות, כי במוצאי שבת קודש פר' חיי שרה ח"י לחודש מר חשוון שנת "כהה שמשא" נלקח ארון אלוקים ובא השמש בצהריים, וחשכו המאורות, ושקעה החמה פתאום, נפלה עטרת ראשנו מחמד עינינו נזר ישראל, (לשון קדשם של בניו האדמו"רים זצ"ל בהקדמתם לספר"ק כנסת יחזקאל). ואחרי חיים של מסירות נפש בעד כל אחד מישראל ובעד השי"ת ותורתו החזיר נשמתו הטהורה ליוצרו ביום ח"י מר חשוון תרע"א בהיותו רק בן מ"ח שנה. זכותו יגן עליו ועל כל ישראל אמן.

נצור לשונך

עפ"י סדר
הלימוד היומי

הלכות
שמירת הלשון

יז חשון - הלכות אסורי לשון הרע - כלל ה

כלל ה' - בכלל זה יבאר קצת אסור לשון הרע מענינים, דבין אדם לחברו, וענין שלילת המעלות ודיני לשון הרע, שתלוי לפי איש, ואסור לשון הרע על נכסי חברו, וכו' ח' סעיפים:

א. קשם שאסור לבזות את חברו בענינים דבין אדם למקום, כן אסור לבזותו בענינים דבין אדם לחברו, ואפלו אם לא נהערב בהספור הזה שום תערובות של שקר. ולא אכחד תחת לשוני, כי יש בזה שרשים וענפים רבים, והרבה פעמים ישתנה זה הדין ונבארים אם ירצה ה' לקמן בכלל י' בארבה, אך עתה נבאר מהם פרט אחד לאסור, אשר לא יכל בו שום ספק, והוא בגון שרואה לאחד, שבקש מאת חברו שילגנו מעות (אף שהוא מצות עשה דאורייתא (שמות כ"ב כ"ד) ד"אם ספק תלוד, וכמו שמפרש בספר המצות לרמב"ם), או שייטיב עמו בשאר טובות ולא היטיבו, או בלאוין דבין אדם לחברו, בגון, נקימה ונטיקה, (וכפי מה שמפרש, (ביומא ב"ג) איזה היא נקימה ונטיקה, עין שם) כיון שלא עשה לו רעה, (וגם אין שום תועלת לאותו פלוגי שפגנודו בספורו את הדבר הזה לבני אדם), לכן ההולך ומגנה אותו בזה לפני אנשים, לשון הרע נקרא מן הדין. וכל זה אפלו אם רואה דבר זה בעצמו, ונתברר גם כן אצלו, שהיה יכול להיטיב עמו הטובה הזאת, אך לא היטיבו מפני רע טבעו, ושיך בזה כל חלקי האסור, אשר נתבאר בכלל העבר בסעיף ג' לענין בין אדם למקום. ואפלו אם מניעת הטובה היתה לאדם אחר, והמספר מכון רק לקצת האמת, וכל שכן אם מניעת הטובה היתה להמספר בעצמו, בודאי אסור אחר כך לילך ולגנותו עבור זה, והעובר על זה לבד שנכשל בעון לשון הרע עוד נכשל בזה בלאו ד"לא תטר", ואם מכון בהספור הוא לנקם ממנו עבור זה ולפרסם את רע לבבו לפני אנשים, עובר גם כן בלאו ד"לא תקם", מלבד אסור לשון הרע.

מקדש מועט

ואיכור שיהיה
בשעת התפילה

בעניני השיבות
עניית אמן

שמונה עשרה בחזרת השליח ציבור

כששליח ציבור חוזר התפלה, הקהל יש להם לשתוק ולכוין לברכות שמברך החזן ולענות אמן; ואם אין ט' מכוונים לברכותיו, קרוב להיות ברכותיו לבטלה; לכן כל אדם יעשה עצמו כאילו אין ט' זולתו, ויכוין לברכת החזן. (י"א שכל העם יעמדו כשהחזן הש"צ התפלה) (הגהות מנהגים).

שולחן ערוך או"ח סימן קכד סעיף ד

יש להם לשתוק, עיין בתשו' מ"ע על האנשים שלומדים בעת חזרת הש"ץ התפלה או אומרים תחנונים אם מכוונים לסוף הברכה לענות אמן כראוי אין למחות בידם אבל בספר ווי העמודים קרא תגר עליהם וכ"מ מ"מ"ש סי' צ"ב סי"ח.

מגן אברהם או"ח סימן קכד סק"ח

ראיתי מהחרדים על דבר ה' שמשמיין הסיודו בפניהם בשעת חזרת התפילה, ועיניהם ולבם שם שלא יראו חוצה, ואז מכוונים על כל מלה ומלה (שלי"ה). כתב בעולת תמיד בשם תשובות מנחם עזריה סימן ק"ב דמי שעסק בתורה אף שלא יאות עבד מכל מקום לא נקרא חוטא עד כאן. ולי נראה דלא קייל הכי, דהא כתב מנחם עזריה הטעם דאנו מחזיקין עצמינו בקיאים, והאינא מחזיקין עצמינו למתפללין שלא בכונה כדלעיל ריש סימן ק"א, וכן משמע משלי"ה שם.

אליה זוטא או"ח שם

...בימי רבינו האר"י ז"ל ניתנה רשות לגלות וגילה הסוד של החזרה שמעלתה יותר גדולה מן הלשון ושניהם חובה כמבואר בשער הכוונות דרוש א' דחזרת העמידה ובפרי עין חיים שער חזרת העמידה פרק א' ופרק ב' ינו"ש.

כף החיים על או"ח סימן קכד בת"ד

הגות בעניני הפרשה

באור החסידות

השתדלו' - והרבו תחינה'

"ויכול המים מן החמת ותשלך את הילד תחת אחד השיחם. ויפקח אלקים את עיניה ותרא באר מים ותלך ותמלא את החמת מים ותשק את הנער" (כא, טו, יט)

איתא במדרש רבה (נג, יד): ויפקח את עיניה, אמר רבי בנימין הכל בחוקת סומין עד שהקדוש ברוך הוא מאיר את עיניהם, מן הכא "ויפקח אלקים את עיניה". "ותלך ותמלא את החמת", דהא אמרת, מחוסרת אמונה היתה.

משמע מדברי המדרש שהיה בזאת איזה נסיון ומבחן לעמוד על עוצם אמונתה של הגר, וללמדנו בא, כי מתחילה אמנם היה ניכר אצל הגר פעולה של אמונה שניתן ללמוד ממנה.

אכן מצינו כאן רמז מופלא בכתוב הקודם "ותשלך את הילד תחת אחד השיחים", שלכאורה יפלא איך יתכן שהשליכה את בנה ולא הניחתו בזהירות. וכפי שדרשהו בספה"ק, כונת הכתוב להורות דרך אמונה שלימה ותמימה, שזהו ענין נחוץ ועיקר גדול בחיי האדם עלי אדמות, לאחר שיש לו לאדם לעמוד תחת השמש להביא מזון וצידה לספק כל צרכי הגשמיים בשביל לפרנס אותו ובני ביתו, שלשם כך חובת ההשתדלות מוטלת עליו וכמו שכתוב "ואספת דגגך", וההכרח לא רק שאינו מוגנה אדרבה ישובח ויפואר, אמנם הכל במידה ובמשורה הנכונה.

כי עיקר ההשפעה אינה תלויה כמעט בני אדם אלא ברצונו של מקום, ולשם כך ניתן לנו כח התפילה לבקש ולהתחנן על כל צרכינו משלם. והוא שנאמר כאן "ותשלך את הילד" שכל צרכי הילדים שנוכללים בהם מזון ומחיה, הכל ישליך ממנו, ואך יבטח בשם השם, ו"תחת" אשר יעמוד ויגן לריק לקיים הגויה "בזעת אפך תאכל לחם", יסתפק בהשתדלות הנערכת באין ברירה אחרת, ואילו בשאר הזמן ישפוך שיחו כתפילת העני שאין לו שום דרך ומוצא להשיג כדי חייו כי אם בתחנונים ידבר רש, וכדלים וכרשים עלינו לדפוק בשערי רחמים לבוא ולהתחנן, כנאמר אין כוחנו אלא בפה. והיינו "השלק על השם יהבך והוא יכלכלך". על ידי שיחה של תפילה, ישליך כל צרכי הילדים בזכות "אחד השיחים", כמו שכתוב "ויצא יצחק לשוח בשדה" ואמרו חז"ל אין שיחה אלא תפילה. שהרי אין שיעור והגבלה כמה יתפלל, כמו שאמרו (ברכות כא, א) זלואי שיתפלל אדם כל היום כולו. וכך הביא בספה"ק דברי יחזקאל (ששמעו כן מחותנו, וכמדומה לו שאמרה משמיה דהרה"ק ה' חוזה מלובלין, וראה גם ביצרון זאת) כאן שמפרש בסגנון זה) שלאחר שעמדה להתפלל על ישמעאל, השליכה כל צערה על דעת רצון העליון שישלח לה מים להשקותו.

כח זה פועל בלי תפילה שיעורו לו השי"ת תמיד

על זה הדרך הפליג בספה"ק דברי ישראל לפרש ביתר שאת, לפי שעיקר חיי האדם הרי הוא מבלה לצורך בניו, עליו להשיגם שלא יאבדו כל ימיו מחמת כן. שפעולה זו משושלך כל דאגתו על אביו שבשמים, זהו כח עצום ואין בדומה לו, עד שכבר אין נצרך אפילו לא לתפילה, וההשלכה כשלעצמה פועלת פעולתה, והוי במקום שיח של תפילה.

הן הדברים מיוסדים ומושתתים במקורות נאמנים איך יש לנו לאחד בשילוב נאמן בטחון בהשפעת הבורא, למרות טירחת הפרנסה ביגיעת כפיים. כדברים ערבים והדרכה ישרה שנחלקו בספה"ק אוהב ישראל (פרשת תרומה) שדבריו באים להחיות נפש כל חי בדרך הישר והרצוי לפני הבורא ויתברך שמו. שכך כתב: התורה הקדושה מרמזת לנו איך יתנהג האדם בהעיר לבבו לעבודת השם ולעסוק בתורתו ויראתו, שלא יאמר אלך ואעסוק בתורה יומם וליילה לבל אשגיה כלל מאין יבוא פרנסת ביתי כדי חיי, ואחר כך בבוא זמן האוכל, וטפלי תליא ביה תתבלבל מחשבתו ולא יוכל ללמוד כלל וכלל, ולא עוד אלא שיוכל לבוא לידי שיעמום ושגעון ח"ו, או שילסטם הבריות בעצת היצר אשר יטהו ליה ח"ו, ולזה אין נכון לו לבחור בדרך כזה. אכן הדרך הטוב והישר שיברור לו האדם, הוא שיסדר לו מקודם איזה מקום פרנסה למזון וטרף לביתו וישתתק בדרך המיעוט היותר הכרחי די להחיות נפשו ונפש אנשי ביתו בעצמו, ככתוב "צדיק אוכל לשובע נפשו", ולא ירדוף אחר משא ומתן רק יאמין בהשי"ת שיוכל להזמין לו במקומו די הצורך לפרנסת אנשי ביתו באיזה עסק מלאכה שיעסוק, כהבטחת התורה"ק "וברכתך בכל אשר תעשה". ואחר כך יטה שכמו לסבול עול תורה ומצוות ומעשים טובים, והוא טוב תורה עם דרך ארץ' היינו כאשר כבר הבין לעצמו איזה עסק לפרנסה ויש מקום לחול עליו ברכת ה', יכין אז עצמו ללמוד התורה ולעסוק במצוות בכל השגתו וכוחו, ואז לא תתבלבל מחשבתו ודעתו רק תהיה צלולה וזה וברורה בלימוד תורתו באמת וילך מעלה מעלה.

וזה מרומז בפסוק "שמת את השלחן" שימה בעלמא משום כדי חייו דוקא לפרנסת ביתו בעצמו, ואז תוכל להשים את "המנורה נחם השלחן", היינו על ידי שתתכן לך איזה סדר בעסק פרנסה קצת על פי היותר הכרחי תוכל לבוא לחכמה עילאה ואור התורה כי 'שמן רומז לחכמה'. עד כאן דברי קודשו המעודדים.

הנפוך הוא' - הגרעון בתוספות השתדלות

כמו שהביאו בגדרי ההשתדלות: בעלי המוסר - הגה' צרבי חיים שמואלביץ זצ"ל בשיחות מוסר' ועוד, ראה מוחצת מעובד דיוסף מוקיר שבת' (שבת קיט, א) שממנה נלמד מסכלותו של אותו גוי עתי נכסים, שלאחר שהיה בכוכבים איך עומד להפסיד כל הונו לטובת 'יוסף היהודי', ומיראתו שמוא עלול להיות כן, תיפק מבר כל אחוזותיו והשקיע הכל באבן אחת יקרה מפז ומפנינים. ונהפוך הוא' שבכך גרם להפסיד לעצמו בכך שמיחר וקירב קיצו, שמתוך כך בשפץ קצף ברגע קטן איבד כל רכושו כרוח נושבת [וכן הוא בפירוש ענף יוסף' שם, ובספר 'שמן אפרסמון' פרשת כי-תבוא].